

KOROŠKI SLOVENEK

Naroča se pod naslovom: „KOROŠKI SLOVENEK“.
Klagenfurt, Viktringer-Ring 26.

Rokopisi se naj pošiljajo na naslov:
Koroški Slovenec, uredništvo, Klagenfurt, Viktringerring 26

**List za politiko,
gospodarstvo in prosveto**

Izhaja vsako sredo. — Posamezna številka 15 grošev.
Stane četrtletno: 1 S 50 g; leto: 6 S — g
Za Jugoslavijo
četrtletno: Din. 25.—; leto: Din. 100.—

Ozadje manjšinske zaščite.

Treba je, da večkrat iščemo vzroke in korenine dogodkom med nami in okrog nas v velikih svetovnih dogodkih in njihovih gibalih: kot morski valovi so, ki prej ali slej udarijo tudi ob našo obalo. Mnogo nam pove nastanek manjšinske zaščite saj dobimo v njem odgovor na zla, ki jih dan za dnem kruto občutimo.

Že v starih monarhijah so trpele narodne manjšine in vodile borbo proti zatiranju, ki je končala z mirovnimi pogodbami in samoodločbo narodov. A tudi načelo samoodločbe narodov ni rešilo problema narodnih manjšin. Novonastale države, polne revolucionarnega duha, so dale svoja čustva čutiti v prvi vrsti drugorodnim manjšinam na svojem ozemlju. Predragocena jim je bila svoboda samobitnost, priborjena s stoletnimi žrtvami in trpljenjem, da bi jo dale še kedaj razrušiti prejšnjim svojim gospodarjem-narodom. A tudi kjer se vloga gospodarjev ni spremenila, niso bile manjšine prav nič na boljšem. Dolžili so jih krivde na razpadu starih mogočnih držav. Razpad stare Avstrije, ki ni znala dati narodom naravnih pravic, je služil tem in onim v dokaz: manjšina je smrt države! Prvim iz stoletne želje po maščevanju za krivice, drugim iz maščevanja za sad svetovne vojne. Tako so opravičevali nasilno in smotno raznarodovanje.

Pač so mirovne pogodbe vsebovale tudi določbe v zaščito manjšin. Izgubile pa so svojo praktično vrednost, ker jih Zveza narodov niti s pritiskom ni mogla uresničiti. Kajti Zveza narodov je v resnici še danes le Zveza držav, predvsem zapadnih velisil. Globlji vzrok za to, da so odpovedale manjšinske določbe, pa je v tem, ker vsebujejo te določbe liberalno, danes že preživelo načelo, da mora biti posamezniku zagotovljena enakopravnost brez ozira na njegovo pripadnost po narodnosti, plemenu, veroizpovedi ali jeziku. Tod je izvor vsem krivicam.

Narodna manjšina ni mehanično sešteto število vseh njenih pripadnikov, ampak obstoja neodvisno od svojih članov. Manjšina je poseben slučaj naroda, je živo telo, nastalo iz stoletnega življenja. Zato gre v manjšinskem pravu v prvi vrsti za to, da se prizna manjšina kot kulturna celota. S tem postane manjšina pravna oseba, katero je treba ščititi. Manjšina obstoja v javnem državnem pravu in vsi njeni pripadniki so hote ali nehote njeni člani. Nihče se svoje narodnosti ne more iznebiti. Manjšina kot taka ima pravico, da zahteva od države svoje šole, ne da bi morala še ustanavljati posebna podporna društva in graditi šole iz lastnih sredstev. Do danes pa velja iz mirovnih pogodb načelo, da ima posameznik kot državljani ali zasebno društvo pravico, da pod gotovimi pogoji zahteva za svoje otroke prostor v manjšinski šoli, manjšina kot takšna ne more stati zahtev.

Polagoma si novo naziranje utira svojo pot, da se narodnost ne določa po subjektivnem priznanju posameznikov, marveč je ukoreninjena v krvi in pokolenju, katerih ni mogoče poljubno spreminjati. V tej zvezi je nemška kritika nad židovstvom zanimiva in poučna. Manjšinsko zaščito v mirovnih pogodbah so zahtevali predvsem židje. Ker so židje pleme svoje vrste in svojih plemenskih znakov tudi ob najboljši volji ne morejo prikriti, imajo interes samo na enakopravnosti svojih članov z ostalimi državljani. Ta enakopravnost naj bi po njihovem mnenju zakrila plemenske in kulturne razlike med njimi in večinskimi narodi. Njihovo

stališče je na mirovnih konferencah obveljalo, židovski življenjski nazor, čisto nasproten težnjam drugih manjšin, se je uveljavil v manjšinski zaščiti. Židje, ki se kot narod svoje vrste brez škode lahko prilagodijo svoji okolici, so dobili pravico in svobodo državljanov, ostale manjšine pa so baš po tej enakopravnosti utrpeli največjo kulturno škodo.

Novi mednarodni razvoj nakazuje tudi novo pot bodoče manjšinske politike. Svoječasno že smo poročali v našem listu o zakonskem predlogu čeških Nemcev, ki tirja zaščito za vso manjšino kot celoto, organizirano v javnopravni zvezi, ki je pravna organizacija državljanov iste narodnosti in skrbi za ohranitev in prospeh kulturne, social-

Zgovorni prizori na svetovnem odru.

V vseh večjih mestih v Franciji je policija minul teden odkrila ogromna tajna skladišča orožja in municije. Zaplenila je na milijone nabojev, vagonov bomb in granat, več tisoč strojníc i. dr. Prišla je na sled tajnim radio-postajam, zasledila sumljive nakupe poslopij v pariški okolici, podzemne bolnice, skratka: zarotniki so pripravljali državni udar, v katerem bi Francija postala pozorišče žaloigre, ki se danes še odigrava na španskih tleh. Vlada je aretirala nad 1500 oseb, ki pripadajo komunističnim in fašističnim vrstam. Hkrati je izdala ostre protiukrepe.

Medtem se je angleški lord Halifax pogovarjal z Hitlerjem, da ugotovi nemško pripravljeno za ohranitev miru v Evropi. Vsebina pogovora je ob zaključku lista še nejasna, vendar je nemška pripravljenost za sodelovanje z Angleži verjetna. Evropskih, ja, svetovnih taborov fašizma in komunizma pa dogovor nedvomno ne bo odpravil.

Na drugi strani se Angleži nameravajo zavarovati z dalekosežno gospodarsko pogodbo z Ameriko. Amerika in Anglija se hočeta pogoditi za vzajemen gospodarski nastop v svetu. Ta pogodba bo v očigled dejstvu, da Amerika in Anglija nadzorujeta polovico svetovnega gospodarstva, dalekosežnega političnega značaja in jo je smatrati za odgovor na protikomunistično pogodbo Italije, Japonske in Nemčije.

Trije dogodki na svetovnem odru, ki zgovorno označujejo mednarodni položaj!

Roosevelt v boju proti krizi. Ameriški prezident Roosevelt je oznanil dalekosežne ukrepe v prilog gospodarstvo šibkim. Da zmanjša brezposelnost, bo ameriška vlada podpirala gradnjo hiš in bo tudi sicer skrbela za to, da začne zasebni kapital spet krožiti. Znižala bo davke malim podjetnikom, da omogoči njihovo borbo proti naraščajočemu pritisku velekapitala. Posebno pažnjo bo posvečala ogroženim farmerjem. Ob koncu svojega govora je Roosevelt povdaril, da je treba zastaviti vse sile, da se ustavi propadanje ameriškega narodnega premoženja. — Opozicija vodi proti predsedniku najostrejši boj in mu očita, da zapravlja ogromne svote denarja, medtem ko postaja položaj industrije in bank od dne do dne bolj obupen.

Belgijski kralj poziva Anglijo, naj se zaveda svoje velike odgovornosti v svetovni politiki. Na banketu, ki so mu ga priredili v Londonu o priliki njegovega poseta angleškega kralja, je kralj Leopold naglasil, da nosi Velika Britanija polno odgovornost za vse dogodke v svetu, zlasti v gospodarskem pogledu. Britanski imperij je tako po-

ne in gospodarske imovine naroda. To novo pojmovanje manjšine kot živega člana matinskega naroda zahteva prelom s starimi liberalnimi načeli, ki slonijo na „svobodi mišljenja“ in „samoodločbi“ poedincev. Žalostni položaj nemških manjšin, ki skušajo novo narodnostno nazoranje udejestviti do skrajnih meja svojega nacionalizma, seve hkrati priča, da se staro zlo obnovi z novim, še ostrejšim in pogubnejšim, če se hkrati ne uveljavi nazoranje o narodih kot členih nadnarodnega, evropskega občestva. O tem razpravlja znani manjšinski teoretik Schiemann v svoji knjižici „Ein europäisches Problem“. O njej v eni prihodnjih števil. mr.

memben del človeštva, da je usoda človeštva najtesneje povezana z njegovo usodo. H koncu je kralj pozval Anglijo, naj tudi v bodoče z največjo vnemo išče rešitve velikih svetovnih gospodarskih težkoč.

Ogromne, a brezuspešne žrtve Kitajcev. Japonski vojni minister ceni število od začetka vojne padlih Kitajcev na 300.000, od teh je padla tretjina neposredno na fronti. Število padlih japonskih vojakov ne bo znašalo niti dvajsettisoč. V teh številkah je zapopadena vsa grozota kitajsko-japonske vojne, skrajna brezobzirnost japonskih napadov na suhem, na morju in v zraku in še brezprimerno junaštvo kitajskega ljudstva, ki hladnokrvno žrtvuje življenje za svojo državo. Žrtvam odgovarjajo uspehi. Po padcu Šangaja prodirajo Japonci v smeri proti dosedanjemu sedežu kitajske vlade Nankinu in ga bodo brzkone v par tednih obkolili.

Ali bodo Arabci uspeli? Odpor Arabcev proti razdelitvi Palestine ostaja nezmanjšan. V deželi se neredi nadaljujejo, arabski uporniki, ki se skrivajo v gorah, napadajo Angleže in žide. Iz Arabije so napovedali Angležem sveto vojno, dokler se palestinsko vprašanje ne uredi ugodno za Arabce. Medtem se vršijo v Jeruzalemu nekaka pogajanja, ki bi znala dovesti do tega, da Anglija svoj prvotni predlog umakne. In spet bo v deželi za nekaj časa mir.

Hodža zagotavlja manjšinam nove pravice. Min. predsednik Čehoslovaške dr. Hodža se je minul teden v svojem govoru v poslanski zbornici bavil tudi z vprašanjem manjšin. Napovedal je, da bodo uradi v jezikovnem pogledu šli članom narodnih manjšin še bolj na roko. Državni uradniki bodo morali obvladati vsaj en manjšinski jezik. V državno službo bodo sprejeti člani manjšin primerno številu. Izšla je nadalje odredba, da se na ozemlju čeških Ogrov ne smejo prezreti načela jezikovnega prava, pritožbe poljske manjšine bo vlada končno veljavno obravnavala. Minister je povdaril voljo vlade, da ugotovi vsem upravičenim zahtevam narodnih manjšin na Čehoslovaškem.

Težkoče zblizanja Ogrske z Malo zvezo vidi češki zunanji minister Krofta v notranjem položaju Rumunije. Ogrska je pripravljena podpisati izjave dalekosežnega pomena, države si medsebojno zagotovijo vojaško enakopravnost in nenapadanje. Treba je — je izjavil minister — počakati na razvoj v Rumuniji, nakar bodo prizadevanja za zblizanje v Podonavju dosegla uspeh.

Pogled po svetu. Avstrijski zunanji minister Schmidt bo v kratkem potoval v Rim na razgovor. — V Rumuniji se začena boj proti konkordatu. Za njim stoji baje hitlerjanska propaganda. — Italija ne misli odpovedati pogodbe s sovjet-

sko Rusijo iz leta 1933. — Države Balkanske zveze bodo začele skupno tujsko-prometno propagando. — V španskem Maroku so nedavno demonstrirali Arabci proti generalu Francu. — O božiču bo imenovanih 5 novih kardinalov. — Več nemških kmetov je bilo zadnje čase aretiranih zaradi tega, ker so konjem dajali ovsu in krmili prašiče z žitom. — Nemško letalo se je zaradi megle ponesrečilo na Holandskem. 11 potnikov in 3 člani posadke so zgoreli. Med ponesrečenci je cela družina vojvode hesenskega. — Med Čehoslovaško in Madžarsko je sklenjena nova, ugodnejša trgovinska pogodba. — Na španskih vseučiliščih so uvedli italijanske jezikovne tečaje. — Za novega podkralja v Abesiniji je imenovan vojvoda Aosta. — Madžarski zunanji minister Kanya je izjavil, da je Madžarska vlada v dejanskih stikih s španskimi nacionalisti. Isto poročajo listi o Avstriji. — Soglasje s španskimi škofi so izrazili jugoslovanski škofje. — Novo rumunsko vlado je spet postavil Tatarescu. — Do srede novembra je obiskala svetovno razstavo v Parizu 30 milijonov ljudi. — V Italiji se je mudilo jugoslovansko vojaško odposlanstvo. — Število prebivalstva Združenih ameriških držav znaša 129 milijonov. — Stalin je sedaj začel zapirati člane sovjetskih poslaništev v inozemstvu. Dolži jih stikov s tujimi nacionalisti. — Bivši mož vojvodinje Windsorske se je v drugič poročil z dvakrat ločeno ženo.

Naš patriotizem.

Pri nas naokrog so še vedno ljudje, ki menijo, da moreš biti dober državljani, če si Nемеc. Onim, ki vršijo svojo versko dolžnost, očitajo, da so vezani na škofa in papeža in zato ne morejo biti pravi Nemci in torej tudi ne pravi državljani. Druge, ki so zvesti svojemu narodu in spoštujejo svojo materno govorico, odpravljajo sploh iz države in bi jih najrajši poslali nekam na jug. Svoj patriotizem odevajo v kričeče besede, če pa vlada ali država ukreneta nekaj proti njihovi volji, ju glasno kritizirajo in omalovažujejo. Po njihovem mnenju se morata vlada in država ravnati po njihovi volji, sicer ju ne priznavajo.

Na času bi bilo, da pride prava državljanska zavest končno do svoje veljave. Ljudi, ki smatrajo državo samo kot orodje svojih sebičnih želja in ciljev, bi bilo treba odločno zavriniti. Ti ljudje so bili grobokopi stare monarhije in kopljejo s svojim udejstvovanjem grob tudi novi državi.

Oglejmo si enkrat, kakšno vlogo igra vera pri ustvarjanju državne skupnosti in zavesti. Človek, ki živi po veri, priznava krščansko zapoved ljubezni do bližnjega in s tem zavrača sebičnost, samoljubje in dobičkaželjnost v korist

skupni blaginji. Kar razume brez vere samo izredno visoko inteligenten človek — da mu more biti dobro v kulturnem in gospodarskem pogledu samo, če gre dobro vsem — to uči v preprostem nauku o ljubezni do bližnjega krščanstvo in to ljubezen s svojimi nadnaravnimi sredstvi tudi oživlja in krepi. Če je torej namen države v tem, da skrbi za kulturni in gospodarski procvit vseh državljanov, ji je vera in verno ljudstvo v tem izredna opora. Krščanskemu človeku je nadalje naravni red, ki ga država ščiti in utrjuje s svojimi zakoni, ukoreninjen v božjem redu. Zato se podrejuje pravičnim državnim zakonom radevoljno in svobodno.

Samo teh par misli že zadostuje, da razumemo, kaj je državni patriotizem brez vere. **Kdor ne spoštuje božjih zakonov, ne bo spoštoval niti državnih,** pravimo v navadnem življenju. To modrost bi bilo treba povedati samo nekoliko glasneje in z večjo odločnostjo ljudem, ki mislijo, da imajo državo in državljansko zavest v zakupu in jo lahko uporabljajo in zlorabljajo v svoje sebične namene.

Kako je z narodnostjo in državljansko zavestjo? Vse preveč še kričijo oni, ki menijo, da more biti samo Nемеc dober državljani. Zato z vnemo raznarodujejo, drugorodne vrste razdvojujejo in z neko demonsko strastjo iščejo dokazov, da državljani nenemške narodnosti niso dobri državljani. S tem svojim delom pa nevede izpodkopavajo tla svoji državi in ji pripravljajo propast. Narod je predvsem kulturni pojm, v narodnost je položena predvsem težnja po duševnem sožitju, po kulturnem in gospodarskem napredku. Narodnjaka odlikuje njegova ljubezen do matere govorice, ker vidi v njej fundament vsake izobrazbe in vsakega napredka, narodnjak ima čut za družinsko in stanovsko občestvo, ker le prepogosto doživlja svoj narod v družinskem in stanovskem krogu. Kdor ljubi svoj narod, spoštuje in goji narodnega duha, skritega v knjigi in melodiji. In ker spoznava in doživlja oni, ki se res čuti narodnjaka, svoj narod v krogu družine, vasi, stanu, ve tudi pravilno ceniti svojo državo. Država mu je najvišja stopnja družabnega življenja, namen države pa v skrbi za tuzemski blagor vsega v njo učenjenega ljudstva. Zato mu je ljubezen do države naravna in samoposebi umevna.

Kdor ni zvest svojemu narodu, ne more biti zvest svoji državi, je nekoč izrekel pomemben državnik. In menil pri tem, da je spoštovanje matere govorice, narodne kulture, občestvenega življenja neobhodno potrebno za vsakega državljana. Saj je kulturni napredek pretežen kos splošne blaginje in predpogoj gospodarske dobrobiti. A tudi

te modrosti manjka ponekod pri nas in se vprek ustvarjajo in utrjujejo sebičneži, ki najprej izdajo svoj narod in nato izdajajo še svojo državo.

Mnogo se danes govori v državi o novem življenju, ki naj prešine avstrijsko ljudstvo. Novega življenja je treba tudi v naše doline, povsod tja, kje se govori slovenska govorica. Naše ljudstvo mora končno iz plitvin in praznin, iz igračkanja z vero in narodnostjo v novo življenje. **Iz poedine in razredne sebičnosti mora vse naše ljudstvo brez razlike večje ali manjše zavednosti rasti v krščansko in narodno občestvenost. V srcih, polnih krščanske in slovenske zvestobe, šele se bo ukoreninila resnična in pristna ljubezen do države.**

DOMAČE NOVICE

Kovarjev Miha.

Vi na vieste, kaj zan žavostn življenje je bu v tisteh cajteh, ko še niso vedl, da se svjiet suče. Pu šulah so odkraja učil, da je svjiet ana ukrohva šajba. Ani so še djal, da je okolnkol zapvankan — pa ta bo ž koj godčovska. Od arbajcdinsta se lidem v tisteh cajteh še sinjav ni; da b pa pavri sam pvanke naredl, pa tud ne varjemam. To b ja cveč koštav, al pa b cev let na rabot hodil. Kaj zan navarn življenje je morvo to bit, to s vuhk sami žinjate. Pusiebn za tiste, k se ha rad nmav načivkajo.

Tu anbart, k me je tud anmav noč zalezva, mie padva ta rieč v hvavo. Da vam poviem, čist blied sm hratu hor pu pukl, k sm začev žinjat, kaj b bu, če b nanbart svjita pud noham zmenkov.

Da nešnden nismo več v tak navarnost, da b kier zravn šajbe stopu, se mamu Kolumbusu za zahvalt. On je ta prv zmerkov, da je svjiet ukrohu. Pa čist nan lajht furm. Ano kobaso je anhart mavžnov, s je pa zraven žinjov: če kobaso pri špil načnam, k bom okul prjedu, bom pa spet do špile pršov. Tisto nuč se mu je pa od ane tače velke kobase senjav, da je okol cevga svjita sehva. Špilo je pa tam meva v Španiji. Kaj je pole naredu, k se je zbudu, vam na bom pravu, saj to ž vsak utrok vji.

Narbol cvidr pr tej rječ je pa to, da so še ani med nam, k na varjemejo, da je to riesn. Narveč je pa tačah, k žinjajo, da se civ svjiet le okol njih suče. Še mne prime časanbrt tak frlinc. Lih v nedelo, k je minuva, se mje zdev, da vse okol mne raja. Provzaprov b vam to na smov puvedat, pa no — med nam ostane — hospud urednik so m vpričo vsah, k so bil zraven, an tak kumpliment naredl, da še vstat nism mohu, da b se jim zahvalu. Zato sm pa djav sam pr sebe: Kovarjev Miha ni štor. Se bom pa mevdov spet anbart. K. M.

PODLISTEK

Juš Kozak:

Beli mecesen.

(26. nadaljevanje.)

Martinu je zastalo srce. Sredi mameče beline se je dvoje bitij borilo za slast pozabljenja, za uteho vročega srca.

Približala sta se skali, za katero je prežala Martinova puška. Gošar je bil slep za svet. Zadnje noge so mu drhtele od strasti.

Martin je prislonil. Skok na levo, gošar se je razgalil. Bliskale so se mu oči, iz nosnic mu je pršelo. Kakor bi že slutil. Sredi snega je obstal in sunkoma dvignil glavo. Toda smrt je bila nevidna. Izza skale se je posvetilo, planil je kvišku ter obležal pred samico. Jezik mu je visel iz gobca, kakor bi lizal sneg.

Samica ga niti pogledala ni. S silnimi skoki se je pognala v globino, kamor so bežali drugi.

Stari gošar je ležal nepremično. V srditih očeh so lesketali solčni žarki, kakor da ni še — ugasnila ljubezen. Pod njim je krvavel sneg.

Martin je čakal. V bližini ni bilo nikogar. Spustil se je po snegu do sedla. Celec ga je dobro držal. Pokleknil je in mu obrnil glavo.

„Dve leti sva se gledala, moj stari.“ Klečal je sredi belega snega, nad katerim je plavalo solnce. „Težko mi je zate, pogrešal te bom.“ Bilo mu je hudo, kakor bi bil ustrelil dragega znanca. „Če bi

se srečala tam spodaj, bi se ti nič žalega ne zgodilo. Tu gori ne pozna srce usmiljenja.“

Ni se mogel ločiti od njega. Stal je pred njim, uprt na puško, ter mu še dolgo zrl v mrtve oči.

„Zvečer te vzamem s seboj.“ Zavlekel ga je daleč stran od kraja smrti ter ga na visokem, varnem mestu zakopal v sneg.

Nato je vzel puško in krenil čez snežno odejo. Pod nogami je čutil, da je sneg že odjenjal. Vedno hitreje se je izpreminjal v belo čorbo, globlje in globlje se mu je udiralo. Hodil je po nevarnem grebenu, daleč je padala senca za njim. Živo bitje ni dihnilo na beli odeji, ne pod sinjim nebom. Spustil se je pod greben, kjer je poiskal tiho mesto pod golimi, navpičnimi skalami.

Pod krčevitimi grebeni nasprotnih sten se je usipalo po pobočju. Kmalu je zagrmelo v gori in beli plaz je zajemal krog sebe.

Martin je zaverovano strmel v mogočno krohotanje velikanov. V prepadih je vrelo. Nad dolino se je vlačila prozorna megla. V ozračju je daleč naokoli pršel zlati prah.

Sedel je sredi pošastnega rjojenja, prihajajočega iz kotlov. Veščje oko je iskalo gamzov. Zagledal jih je. V smrtni nevarnosti so plavali preko snežišča. Zada j in spredaj pred njimi oblaki sneženega prahu in pokončanje vsega živega. Martin je zamižal. Ko je odprl oči, se je zasmejal. Skakali so preko strme pečine in izginjali v varni tokavi.

Ozrl se je v nebo, ki se je smejalo v radostni

luči. Daleč pred seboj pa je ugledal sredi snega dvoje bolešno razpetih vej. Tam je stal beli mecesen in z njim vred prluškoval spodaj v peklu.

Oči so ga pozdravljale, kakor bi hotele govoriti z njim.

S negovi so padale ure v globino. Martina je zaskrbelo. Ozrl se je, na zapadu so viseli težki oblaki nad vrhovi.

„Odjenjalo je. Sneg je nevaren.“

Dvignil se je ter se počasi plazil nazaj po grebenu. Udiral se je do pasu. Vsak hip je že menil, da zdrkne v globoki prepad. Temni zastori so se zgranjali. Do gošarja se je namenil, čeprav je poznal tam skrivnostno mesto, kjer leži sneg na gladki plošči. Pregledal je belo odejo in spoznal pritajeno potuhjenost. Toliko da je še visela. Opirajoč se na puško, se je pogrezal vedno globlje. Moral je mesto dobiti. Pot mu je lil s čela, trdovratno se je upiralo telo. V takih trenutkih se je v Martinu vse napelo. Srce mu je bilo počasi, oko je neusmiljeno sodilo. Vse mišice so bile pripravljene za smrtni napor.

Priplazil se je do ubite živali, jo potegnili za prednje noge na ramena, zadnje so se vleklo po snegu. Hitro se je temnilo.

Korak je izpraševal korak, niti besedica mu ni ušla. Gosta tema ga je objela v gozdu, kjer je pričel hitreje stopati. Na desni plati nad njim je visela velika plošča snega, ki je komaj čakala, da se sprosti.

(Dalje sledi.)

Die Kärntner Slowenen in Vergangenheit und Gegenwart

Die Hintergründe der Germanisierung

Das einbrechende rücksichtslose nationale Deutschtum kommt zu den Slowenen als ausgesprochener Gegner der Religion, als Träger des Unglaubens. Die katholisch-konservative Partei hat nicht germanisiert, wenigstens nicht mit Gewalt, wohl aber der deutsche Freisinn früherer Jahrzehnte und später das Groß- und Alldeutschtum. Man lese darüber Dr. Zach's Ausführungen (Kulturideal S. 327 u. ff.) Deutscher Schulverein, Freie Schule und Südmark trugen den Kampf gegen die Religion in die Volksschulklassen hinein. Diesen nationalfreisinnigen Verbänden überließ man die Gründung von Volksschulen an der Sprachgrenze, ohne jedes Bedenken. Immer unter dem Vorwande, man schütze das Deutschtum; in Wirklichkeit war und ist das Deutschtum damals und heute nirgends bedroht. Man verkündete ohne Scheu eine neue Herrenmoral, man sprach vom Willen zur Macht, von einer Umwandlung der Werte. Nichts ist wahr, alles ist erlaubt. Noch in den ersten Jahren des unglücklichen Weltkrieges sorgte man auf diese Weise für das Lesebedürfnis der in der Front und in den Spitälern blutenden und sterbenden Helden, daß man ihnen das „Also sprach Zarathustra“ in einer Auflage von 150.000 an die Front gab. Der slowenische Klerus hätte wahrlich seine Seelsorgepflicht nicht getan, hätte er diesen Strom des Unglaubens hemmungslos auf das slowenische Volk einströmen lassen. Die Führer der Slowenen mußten zusehen, wie sie die gegnerische mündliche Agitation und die glaubenslose Presse vom katholisch-slowenischen Volke fernhalten. Sie konnten es leider nicht verhindern, daß die Mehrzahl der deutschfreisinnigen Lehrer es als ihre Lebensaufgabe ansah, gegen den Pfarrer zu wirken. Die Führer der Slowenen fühlten es instinktiv, daß der Angriff gegen die Nation und ihre Religion von Klagenfurt ausgehe, und deshalb hat man hier mit dem gewaltigen Unternehmen der St. Hermagorasbruderschaft eingesetzt. Im kleinsten Format beginnend, stieg die Bruderschaft bis zu den Jahren vor dem Weltkriege auf eine Anzahl von 90.000 Mitgliedern an, welche jährlich pro Person für zwei Kronen sechs katholische Volksbücher bezogen. Das ist eine halbe Million Bücher im Jahre! Trotz der deutschen Volksschule im Lande! Die Kinder haben aus den Vereinsbüchern lesen und denken gelernt. Den Weg der Hermagorasbruderschaft auch diese ist dem etwas älteren Vorbilde der Wiener Mechitaristen gefolgt, ging Fürstbischof Kahn, als er die St. Josefsbücherbruderschaft und die Vereinsdruckerei ins Leben rief. Damit beginnt der Aufstieg der Christlichsozialen im Lande. Ohne katholische Presse gibt es keine katholische Partei und keine Abwehrmöglichkeit gegen Mächte der Finsternis. Die sog. „Bauernzeitung“ hat im Lande verheerend gewirkt und es kann nicht ein Zufall sein, daß der Ausgangspunkt der freisinnigen Bauernpartei im slowenischen Gebiete von Grafenstein liegt. Erst die neue ständische Organisation hat diesem Unheile ein Ende gemacht und man bemüht sich, den Kärntner Bauernstand auf seine Standesinteressen festzulegen, die gewiß nicht in der Verbreitung des Freisinnes und der Germanisierung der Slowenen bestehen können. Mit der Germanisierung hat man ja wohl eine Zahl von Scheindeutschen gemacht, aber ihre Familiensprache blieb unberührt. Man hat nicht Kultur gebracht, sondern einen Sittenverfall, der in hundert Jahren nicht wieder gutzumachen sein wird.

Die Kärntner Volksabstimmung

In dieser Angelegenheit kann sich die vorliegende Schrift nur in Kürze ausdrücken. Der Staatsverband, dem die Slowenen eingeordnet waren, hieß Österreichisch-ungarische Monarchie! Wenn Österreich zerfiel und neue Staatsverbände sich nach den nationalen Grenzen bildeten, kann es den Kärntner volkstreu Slowenen keineswegs verargt werden, zum mindesten nicht als „Verbrechen“ ange-rechnet werden, wenn sie für ihr Volkstum stimmten. Der Slowene täte aber auch Unrecht, wenn er seinen Nachbarn verurteilen wollte, der mit Rücksicht auf die geographische Lage des Landes und mit Rücksicht auf die wirtschaftliche Verbundenheit der Kärntner Deutschen und Slowenen, seine Stimme für Österreich abgab. Es wird auch immer übersehen, daß in der Zeit der Volksabstimmung Österreich von seiner eigenen Nationalversammlung als ein Teil der Deutschen Republik erklärt wurde. Auch darüber schweigt die Öffentlichkeit, daß im slowenischen Landesteile die Pfarrhöfe der Reihe nach von der Volkswehr geplündert, die Kirchen ausgeraubt, Kelche und Monstranzen gestohlen wurden. Die Anstalt der Schulschwester in St. Ruprecht bei Völkermarkt wurde geplündert, das landwirtschaftliche Lagerhaus der Slowenen in Kühnsdorf wurde förmlich demoliert, die führenden Persönlichkeiten der Slowenen — Männer und Frauen — interniert. Ist es dann zu wundern, wenn die Slowenen in Laibach Schutz suchten? Wie groß war damals die wirtschaftliche Not in Österreich, während Jugoslawien Brot und Lebensmittel zur Genüge hatte. Deutsche Großkaufleute sahen Kärntens Heil im Anschlusse an Jugoslawien. Namen sollen heute noch nicht genannt werden. Ein Riß mußte durch einen politischen und wirtschaftlichen Organismus gemacht werden. Wäre er nicht blutig ausgetragen worden, um wieviel besser wäre es gewesen. Man kann heute nur wünschen, daß der Schleier des Vergessens und Vergebens über jene Zeit gebreitet würde, denn eine künstliche Vertiefung der Gegensätze von Jahr zu Jahr wird dem Lande wohl kaum Vorteile bringen.

Das Schulwesen nach der Abstimmung

Die vorläufige Kärntnerische Landesversammlung vom 20. Juli 1920 faßte den Beschluß, den Kärntner slowenischen Landsleuten in ihrer kulturellen Entwicklung entgegenzukommen. Dieser feierliche Beschluß erklärt: „Die vorläufige Landesversammlung ist bereit, die nationalen Wünsche der slowenischen Landesgenossen im Rahmen des durch den Friedensvertrag vorgesehenen Minderheitenschutzes zu erfüllen und ihnen den gewünschten Schutz zur Wahrung und Pflege ihrer Sprache und Nationalität im Sinne des Friedensvertrages angedeihen zu lassen.“

Den Artikel XIX. des Staatsgrundgesetzes hat auch der Bund übernommen, welcher lautet: „In den Ländern, in welchen mehrere Volksstämme wohnen, soll der öffentliche Unterricht derart eingerichtet sein, daß ohne Zwang zur Erlernung der zweiten Landessprache jeder dieser Volksstämme die erforderlichen Mittel zur Ausbildung in seiner Sprache erhalte.“ Das war im alten Österreich für Kärnten nicht zu erreichen, man kann sich also nicht wundern, wenn es in der Republik blieb, wie es immer war. Die Fassade war korrekt, dahinter sah es aber etwas anders aus.

Die gegenwärtigen Schulverhältnisse bei den Kärntner Slowenen kann man gut an der Hand des Buches „Die Slowenen in Kärnten“ von Dr. Weiter besprechen. Korrekturen

müssen manches richtig stellen. Dr. Weiter berichtet auf Seite 68: „Die slowenische Volksgruppe in Kärnten hatte vor dem Weltkriege neben den utraquistischen Schulen drei rein slowenische Schulen zur Verfügung und zwar in Zell, in St. Ruprecht und St. Jakob.“ Dazu ist zu bemerken, daß St. Ruprecht und St. Jakob private Klosterschulen waren. Diese haben die Slowenen nicht vom Lande erhalten, sondern selbst mit privaten Mitteln gebaut und zum größten Teil auch selbst erhalten. Es geht nicht gut an, diese zwei Schulen als Ergebnis einer gesetzlichen Fürsorge hinzustellen. Wir betonen, daß die sogenannten utraquistischen Schulen rein deutsche Schulen sind, in denen sich der Lehrer in der ersten Klasse mit der slowenischen Fibel einige Monate quält. Das ist denn doch wahrhaftig nicht genug, eine solche Schule zweisprachig zu nennen. Man nehme an, daß das Schulkind in seinen acht Schuljahren 6500 Stunden unterrichtet wird und davon insgesamt 500 Stunden slowenischen Unterricht hört: kann man da von einer Doppelsprachigkeit der Schule reden? Keinem Menschen fällt es ein, die Realschule utraquistisch zu nennen, weil französischer Unterricht erteilt wird. Übrigens ist das Ausmaß dieses französischen Unterrichtes in der Realschule viel größer als das Ausmaß des muttersprachlichen Unterrichtes im slowenischen Teile Kärntens. Man muß einmal mit aller Entschiedenheit gegen diese Irreführung Stellung nehmen. Die Masse der utraquistischen Schulen ist rein deutsch.

Weiter berichtet, daß im April 1923 bei der Kärntner Landesregierung in Gegenwart des Bundeskanzlers Seipel eine streng vertrauliche Sitzung über die slowenischen Schulen abgehalten wurde. Dr. Seipel berichtete dieser streng vertraulichen Versammlung, er habe in seinen Verhandlungen den Eindruck gewonnen, daß Belgrad die Bestrebungen der Slowenen nicht unterstütze. Den Slowenen kann diese Feststellung nur angenehm sein, weil damit jeder Anlaß genommen wird, sie der Irredenta zu beschuldigen. Der österreichischen Regierung ist damit jeder Grund genommen, die Slowenen in Kärnten germanisieren zu wollen.

Dr. Weiter gibt die Zahl der utraquistischen Schulen mit 78 an. Es ist also keine Bagatelle, um die man sich hier streitet, sondern ein ganz gewaltiges Gebiet, territorial doch ein Drittel des Landes, weil deutsch gerade die Städte sind. In diesen 78 Schulen gab es 205 Klassen. Wieder muß betont werden, daß diese utraquistischen Schulen in Wirklichkeit rein deutsch sind. Oder sagen wir unrein deutsch, falls jede slowenische Fibelstunde eine Schule verunreinigen sollte.

Weiter berichtet Dr. Weiter: „Im gemischt-sprachigen Gebiete gab es daneben für die deutsche Bevölkerung 27 rein deutsche Schulen mit 79 Klassen.“ Wir bitten diese Zeilen nochmals zu lesen. Im gemischt-sprachigen Gebiete gibt es — für die deutsche Bevölkerung — 27 rein deutsche Schulen. Das Gebiet ist gemischt-sprachig, also gibt es dort wesentliche Zahlen von Slowenen, aber die Schule, die Schulen mit 79 Klassen, also mehr als ein Drittel des ganzen Schulbestandes, ist nur für die deutsche Bevölkerung eingerichtet. Was für Schulen haben denn dann die Slowenen, z. B. in Grafenstein? Die Schlußfolgerung muß dann lauten, daß hier nur einzig allein für die deutsche Bevölkerung vorgesorgt ist, die slowenische darf zwar mitzählen, auf sie wird aber gar keine Rücksicht genommen. Man muß noch konstatieren, daß diese 27 Schulen im rein slowenischen Territorium liegen, d. h. in einem Gebiete, das nirgends 20% wirkliche Deutsche zählt. Das slowenische Gebiet umfaßt also insgesamt 105 Schulen und 284 Klassen. Kein vernünftiger Mensch wird sagen können, es

wohne in Grafenstein oder Ebental oder Maria Rain, in Ruden oder Griffen eine rein deutsche Bevölkerung. Als man hier rein deutsche Schulen einrichtete, hatte man andere Ziele, nicht Volkserziehung und Volksunterricht vor Augen.

Eine Sache für sich sind die slowenischen Lehrer, soweit es solche in Kärnten überhaupt gibt. Weiter weiß von diesen zu berichten, daß in Kärnten nach dem Kriege und der Abstimmung nur vier Lehrer verblieben, von denen zunächst keiner wieder in Dienst gestellt wurde. Später trat eine Milderung ein. Man hat zwei angestellt, aber nicht im slowenischen, sondern im wirklich rein deutschen Gebiete. Hat davon das slowenische Volkstum was? Der slowenische Lehrernachwuchs fehlte völlig, denn „es wurden nur solche slowenischen Schüler in die Lehrerbildungsanstalt aufgenommen, von denen man mit Sicherheit annehmen konnte, daß sie ihr Volkstum beim Verlassen der Anstalt aufgegeben haben werden“ (S. 70). Weiter gesteht die Tatsache ein, daß die Lehrer auch in rein slowenischen Gemeinden ausschließlich Deutsche oder eingedeutschte Slowenen waren, die meist noch infolge ihrer politischen Parteizugehörigkeit es als ihre Aufgabe ansahen, einen Gegenpol zum slowenischen Pfarrer zu bilden und das slowenische Kind auch seinem Glauben zu entfremden trachteten. Von slowenischer Seite wurde mit Recht beklagt, daß auch die sprachliche Befähigung vieler Lehrer an den sogenannten utraquistischen Schulen völlig unzureichend sei. Weiter berichtet, daß von den 206 Lehrern an den 80 utraquistischen Schulen 126 aus der slowenischen Sprache geprüft waren und weitere 34 ohne solche Prüfung des Slowenischen mächtig waren (S. 71). Es wird glaubwürdig berichtet, daß man von Lehrern der slowenischen Sprache in Klagenfurt verlangt, sie mögen im Dialekte unterrichten! Hat man je einen solchen Auftrag in irgendeinem anderen Lande gehört? Der Sprachforscher wird ja den Dialekt mit Interesse verfolgen, hier in der Präparandie handelte es sich darum, aus rein deutschen Schulen kommenden Lehrernachwuchs für den slowenischen Unterricht zu befähigen. Und was will man mit irgendeinem Dialekte? Kann man ohne Noten singen? Sehr wohl! Kann man ohne Noten Gesangsunterricht erteilen? Doch wohl nicht! Kann man ohne Kenntniß der genauen Wortformen sprechen? Gewiß, der Analphabet spricht ohne Kenntnis der Grammatik. Aber kann man ohne grammatisch feste Wortformen eine Sprache schulumäßig lehren? Es scheint doch nicht, auch in Klagenfurt nicht. Dieser Klagenfurter slowenische Unterricht an der Präparandie wäre einmal von jemandem, der die Sache ernst nimmt, zu inspizieren. Die Slowenen haben das Empfinden, daß bisher einer gewissen Partei garnicht daran gelegen war, den Lehrernachwuchs sprachlich zu befähigen. Man wollte einen slowenischen Unterricht überhaupt nicht. Und daß hier allzulange eine Partei alles leitete, bestätigt die Erklärung eines seinerzeitigen Landesschulinspektors. Es ist gut, daß Dr. Veiter die Klagen der Kärntner Slowenen als unvoreingenommener Zeuge bestätigt: „Die Bestimmungen, wonach vom zweiten Schuljahr an der slowenischen Sprache drei Wochenstunden einzuräumen sind, wurden nicht mehr eingehalten und vielfach wurde schon gegen Ende des ersten oder im zweiten Schuljahre mit dem rein deutschsprachigen Unterrichte begonnen. So wurde die utraquistische Schule immer mehr ein Mittel, aus den slowenischen Kindern deutsche zu machen. Dies konnte naturgemäß nicht ganz gelingen, sodaß praktisch die slowenischen Kinder nach Abschluß der Volksschule weder die deutsche noch die slowenische Sprache beherrschten.“ Wir fügen hinzu: ... weder ein deutsches noch ein slowenisches Buch lesen wollten, weder einen deutschen noch einen slowenischen Brief halbwegs richtig schreiben konnten.“ Das hat zu der nicht unbegründeten Behauptung geführt, der Slowene verstehe die slowenische Hochsprache nicht. Überdies wurde dadurch das geistige und ethische Niveau der Bevölkerung stark herabgedrückt, so daß die dem Entwurzelungs-

prozesse besonders ausgesetzten Gebiete an der Sprachgrenze eine unverhältnismäßig hohe Anzahl von Kriminellen aufweisen.

Wenn die Ausführungen Grentrops und die gesunde Pädagogik einen Sinn haben, konnte es in Kärnten gar nicht anders kommen. Der germanisierende Schulapparat hat direkt die geistige Entwicklung nun schon der zweiten Generation auf schwerste behindert, er hat die psychische Bildungsfähigkeit gestört und indirekt den Nachwuchs gegen die Kirche und den Seelsorger verhetzt. Gegenwärtig ist die Infektion einigermaßen eingedämmt, aber die Bewegung zum Sozialismus und zum Kommunismus hin ist an der Sprachgrenze unheimlich fortgeschritten. Die Seelsorge geriet gegenüber der Volksschule immer mehr in den Hintergrund. Man kann nur wiederum das Gleichnis wiederholen: In Indien gestattet der Brahmane nicht, daß der Pariah sein Wasser mit ihm aus demselben Brunnen hole. Der Pariah soff die Lachen an den Straßen, und die Pest war deshalb bei ihm heimisch. Die Pest aber kannte keinen Unterschied der Kaste und griff auch auf die herrschenden Kasten über. Die widersinnige Volksschule entnationalisierte und liberalisierte die Jugend, diese Jugend wurde sozialistisch und kommunistisch; und Spanien zeigt uns, daß es gar nicht so unmöglich sei, daß diese Schwärme einer heruntergekommenen Bevölkerung mit Brandfackeln die Städte überfallen können. Wer Wind sät, der wird Sturm ernten. Gegenüber dem Bonmot von der „Falschheit der Windischen“ — welches doch nur in Klagenfurt entstanden ist, sei die bekannte Tatsache gestellt, daß der Slowene und die Slowenin die fleißigsten, verlässlichsten und genügsamsten Arbeiter sind. Und daß sie treu an ihrer Kirche hängen, ihr ergeben sind, wie kaum sonst ein anderes Volk. Das bezeugt schon der alte Chronist Helmsold. Die Kirche muß sich dieser Leute angenommen haben, als sie in schwerer sozialer Not waren, und die Kirche kann dieses Volk nicht preisgeben, wenn sie nicht ihre Traditionen aufgeben will.

Eine geplante Kulturaufonomie

Man hat den Slowenen auf der Zollfelder Versammlung am 12. September 1920 versprochen, daß ihr kultureller Aufstieg in Kärnten nicht behindert wird, man hat dasselbe Versprechen in einer Landesversammlung erneuert. Die Sache war von den Christlich-sozialen gewiß ernst gemeint, der deutsche Freisinn, und der war und ist in Kärnten übermächtig, konnte die Dinge gehen lassen in der Überzeugung, es kommt sowieso zu nichts. Es wurde eine Schulkommission zum Studium dieser Fragen bestellt, und diese hat 1927 einen Entwurf zur Kulturaufonomie der Slowenen ausgearbeitet. Der Entwurf wurde auch dem Bundeskanzleramt und dem Unterrichtsministerium zugemittelt. Der Unterrichtsminister Schmitz gab dem Akte den Vermerk: „Halte es für wünschenswert, daß die slowenische Minderheit in Kärnten beruhigt wird. Ich selbst habe mich gelegentlich davon überzeugt, daß sich die slowenischen Bauern südlich von Klagenfurt hinsichtlich Sprachenfrage in Schule und Gericht beklagen. Das Schicksal Altösterreichs warnt uns davor, solche Dinge nicht zu regeln.“ Dr. Veiter berichtet noch, daß Schmitz bemängelte, daß der Entwurf die Gerichtsfrage nicht regle. Die Slowenen danken dem Herrn Bürgermeister von Wien und damaligem Unterrichtsminister für diese Stellungnahme. Viele Unterrichtsminister vor ihm haben die Sache immer nur bagatellisiert.

Der Gedanke war gut gemeint, aber doch undurchführbar. Die Vertreter der Slowenen haben gut getan, sich auf das Experiment weiter nicht einzulassen. Der Gesetzesentwurf bestimmte: Die Kärntner Slowenen bilden eine Gemeinschaft öffentlich rechtlicher Art (slowenische Volksgemeinschaft), die ihre nationalen und kulturellen Angelegenheiten selbst verwaltet (§ 1).

Mitglied der Volksgemeinschaft wird, wer sich zu ihr bekennt (§ 3). Wir halten still und horchen hin, was der Entwurf will? Die Slowenen wohnen geschlossen in etwa 80 Gemeinden des Landes, sie sind des Landes Bür-

ger seit der Völkerwanderung. Warum will man jetzt aus dieser Volksmasse erst eine slowenische Volksgemeinschaft herausheben? Das ist ja wieder nur die leidige Politik und nicht eine allgemeine Ordnung der Schulverhältnisse für die Slowenen nach Vernunft und Pädagogik. Es soll die neue Organisation gebildet werden auf Grund eines Bekenntnisses. Zu einer Zeit, wo man mit den öffentlichen Wahlen überall aufgeräumt hat, weil alle Gesetze den Wähler nicht vor dem Unrecht schützen, solange die Wahl nicht geheim durchgeführt wird. In Kärnten soll man da eine neue, zwar nicht politische, aber nationale Wahl öffentlich durchführen, die nationale Wahl, die eher noch schärfere Gegensätze zeitigen muß, als die politische Wahl. Es soll ein slowenisches Volksbuch angelegt werden. Politische Volksbücher anzulegen wäre Niemandem eingefallen. Man hat nach der Wahl die Gegensätze doch zu vergessen getrachtet und den Hader nicht verewigen wollen. Hier soll der Slowene gebrandmarkt sein, wie ein alter Militärgaul — weithin sichtbar. Es haben in Klagenfurt Gemeinderatsbeschlüsse bestanden, die deutscher Abstammung sind. Gelten diese Beschlüsse noch oder nicht mehr? Wir wissen es nicht. In irgendeiner Sitzung aufgehoben wurden sie gewiß nicht. Bei Kompetenzen für Staats- und Landesstellen gab es solche Beschlüsse nicht. Aber es war gewiß nie für einen Bewerber da oder dort eine Empfehlung, wenn es hieß, er sei ein Slowene. Die Bildung einer slowenischen Volksgemeinschaft auf Grund eines jedesmaligen Bekenntnisses war für die Slowenen nicht gut annehmbar. Wozu denn einen Unterschied zwischen bekennenden und nicht bekennenden Slowenen einrichten?

Dem geplanten Volksrate waren zunächst ganz schöne Ziele zugeordnet: er sollte soziale Fürsorgeanstalten errichten und verwalten; es war ihm sozusagen gestattet, sich der Leidenden anzunehmen, welche unsere Zeit hilflos auf die Straße wirft. Er sollte, man staune doch, Vorlesungen und bildende Veranstaltungen einrichten. Und die Hauptsache: jede Art von Erziehungs- und Unterrichtsanstalten mit slowenischer Unterrichtssprache errichten.

Um dieses Ziel zu erreichen, sollte der Volksrat das Recht haben, „im Bedarfsfalle Gemeinschaftsbeiträge einzuheben“ (§ 15, e). Dieser Bedarfsfall wäre wohl immer vorhanden gewesen, es müßten also diese Beiträge nicht zeitweise, sondern regelmäßig eingetrieben werden. Der Seelsorgeklerus und die Regierung weiß um die Schwierigkeiten, welche die Einhebung der sogenannten Kollektur für Meßner, Kapläne oder in einzelnen Fällen auch für die Pfarrer macht. Die kirchliche Behörde sollte probieren, heutzutage eine neue Kollektur einzuführen! Die Leute würden scharenweise abfallen. An der Religion hängen sie aber doch, es ist dabei ihr Gewissen engagiert. Das wäre geradezu ein ideales Mittel, die slowenische Volksgruppe aufzulösen. Das Land, dem die Erhaltung des Volksschulwesens in Kärnten obliegt, verhält sich nach § 15, 3, sehr zurückhaltend und macht keine ermutigenden Versprechungen. „Die oberste Grenze aller Leistungen des Landes für die slowenische Volksgemeinschaft ist das Verhältnis der direkten Steuerleistung ihrer Mitglieder zu dem der übrigen Steuerträger im Lande.“ Alles richtig, wenn die Steuerträger wie ein Regiment da stünden, alle in gleicher Uniform. Allein im slowenischen Landesteile sitzen Graf Thun Valsassina, Baron Helldorf, Fürst Lichtenstein, Fürst Rosenberg, Stift St. Paul usw. und es ist wirklich nicht anzunehmen, daß sich eine von diesen Herrschaften zur slowenischen Volksgemeinschaft bekennen wird, um da mitzuzahlen. Das sind die großen deutschen Steuerträger, dazu kommt das ganze deutsche Gewerbe und der deutsche Handel und bleibt für die slowenische Volksgemeinschaft bloß mehr die Steuerzahlung der Kleinbauern übrig, und diese haben sich nicht alle für dieselbe erklärt, weil sie ja national so gar nicht bewußt sind. Man hat doch diese Gebiete schon durch 60 und mehr Jahre mit aller Macht germanisiert. (Fortsetzung.)

Božične počitnice na srednjih šolah se glasom odredbe prosvetnega ministra letos začnejo 24. decembra in trajajo do 2. januarja. Prvo šolsko polletje se zaključi z 11. februarjem, semestralne počitnice trajajo štiri dni.

In ti? Teden za tednom ti prihaja v hišo tvoji prijatelj „Koroški Slovenec“ in te redno obvešča o dogodkih minulega tedna ter nudi zvrhene nasvete za naše kulturno in gospodarsko življenje. Dvainpetdesetkrat v letu ti dostavi pošta tvoje glasilo. In ti? Daj, zavedaj se še ti svoje dolžnosti in redno prenakazuj svojo naročnino. Kdor zanemarija svoj list, škoduje njemu in sebi.

Jauntal—Iz Podjune. Slučajno sem prisluškoval zanimivemu pogovoru otrok na poti v šolo. Deklica vpraša svojo tovarišico, ali se še spominja, kaj so včeraj g. nadučitelj naročili. Vprašana odgovori, da se ne spominja, nakar ji prva razloži, da po nadučiteljem naročilu v šoli ne sme spregovoriti slovenske besede, če noče biti kaznovana. Radoveden pristopim in vprašam, ali je res v šoli prepovedano govoriti slovensko. „O ja, zmirom smo govorili slovensko in še peli smo večkrat, toda včeraj so nam nadučitelj prepovedali vsako slovensko besedo,“ se glasi odgovor. — Torej je v naših „dvojezičnih“ šolah prepovedan pogovor v maternem jeziku celo v prostem času. Kako potem učitelj uči o ljubezni do domovine, če pa malim jemlje najdragocenejšo, kar imajo: ljubezen do roditeljev in njihovega jezika?!

Ludmannsdorf—Bilčovs. (40letni jubilej.) Dne 15. t. m. sta praznovala 40letnico svoje poroke Filip in Marija Martič. Vzorna zakonca posedujeta pd. Plavčevo posestvo v Bilčovsu, kjer že skozi 40 let vodita svoje gospodarstvo in trgovino. Najjubilatoma ljubi Bog nakloni še naprej svoj blagoslov in zdravje, da bi enako zdrava in čvrsta mogla obhajati svojo zlato poroko. Bog ju živi!

Na božjo pot v zakonski stan. V prelepem romarskem svetišču pri Mariji Pomagaj na Brezjah se je dne 9. t. m. poročil naš priljubljeni rodoljub iz obče znane in ugledne Petrovčeve hiše na Gori, župnija Otok, gospod Matevž Kompoš z gospodično Heleno Mikše, p. d. Žampovo z Dvorca, župnija Hodiše. Po vzgledno opravljeni pobožnosti in prejemu svetih zakramentov sta se novoporočenca podala še v belo Ljubljano, kjer sta želela obiskati svoje ožje rojake — izseljence iz Hodiš in Otoka. Želela sta tudi, da se z vso spoštljivostjo poklonita svojemu najvišjemu rojaku, prevzvišenemu gospodu knezo-škofu dr. Gregoriju Rožmanu, ki je njuno željo tudi uslišal in ju sprejel. Po ljubeznjivem pomenku jima je prevzvišeni podelil svoj blagoslov in jima želel mnogo družinske sreče. Obiskala sta na to še v Ljubljani živeče svoje ožje rojake, ki so jima vsak po svoje pripravili skromno gostijo, potem pa ju vsi spremili na Gorenjski kolodvor k popoldanskemu vlaku, s katerim sta se vrnila v Korotan. — Oj te naš mlinar Tevži! Da bi še mnogo let popravljaj stare in postavljaj nove mlino, sam s svojo zvesto družico Heleno pa v svojem mlinu mlel Horjancam mnogo let dobro moko, da bomo od dobrih slovenskih mamic še dobili dobro nabulanih štručkov in dobrih hedovih žgankov, pa tudi na piskerček kofeja se hojo naše dobre mamicice gotovo še spomnile. Še enkrat mnogo sreče vrlemu zakonskemu paru!

Zell—Sele. Cenj. čitateljem se morda čudno zdi, zakaj smo Selani obmolknili in več ko dva meseca nismo dali od sebe glasu. Veste, temu je vzrok nek poseben revmatizem. Zato hočemo pa danes vse povedati, kaj smo ves ta čas uganjali in počenjali. Predpust! Čas ženitve oz. možitve. Zato so tudi naša dekleta izrabile ta čas in se dale poročiti. Pardon, pri nas so se dale samo oklicati, poročile so se pa drugod. Med temi srečnimi se nahaja Močnikova Micej na Zvrhnjih Bajtišah, Pajnarjeva Micej Mlečnik ter Gregčeva Marta Užnik pri Cerkvi. Prva si je izvolila sodnika iz Gradca, druga šoferja iz Jugoslavije in tretja pa našega bivšega učitelja Gustava Pristovnik. Vsem novoporočencem želimo s tega mesta obilo sreče! — Kališnik na Šajdi, g. Janko Olip, se je okorajžil in dal pri Cerkvi postaviti novo enonadstropno stanovanjsko in trgovsko hišo, katera bo po dovržitvi zelo lep okrasek za našo „Selsko mesto“! — Mrtvašnica je dokončana in je prav lepo izdelana, tako da sedaj lahko mirno čakamo na ponesrečence v Košuti, kar nam je prej skoraj delalo preglavice. — Višja finančna oblast je dala

„Ali je to kaj posebnega, če je dal Sebastijan Kneipp Kathreinerju svojo sliko?“

Ne, to ni nič posebnega za onega, ki ne ve, kdo je bil Kneipp: osnovatelj novega zdravoslovja, prvoborec za naravni življenjski način, za pametno jed in pijačo. Dolgo je iskal novo in zdravo kavno pijačo. Ko so mu prinesli Kathreinerja, v letu 1896, se je njegova želja končno izpolnila. Vsled tega je Sebastijan Kneipp izrečno dovolil, da smejo imeti vsi Kathreinerjevi zavojčki njegovo sliko in podpis kot trajno jamstvo za izredno in zdravstveno kakovost. Od tega časa se imenuje Kathreiner „Kneippova sladna kava“.

In ta je tudi res „nekaj posebnega“.

premestiti tukaj nastavljenega carinika in je nastavila druge. Žal, da nobeden od novonastavljenih ni zmožen slovenščine. Sicer pa upamo, da bosta nova carinika bolj upoštevala težkoče nas kmetov, kot sta jih prejšnja dva. — Lesna konjunktura je letos tako napredovala, da hočejo podjetniki in oskrbništvo Witgensteina že kar po kopni cesti spraviti skoraj ves les v dolino. Čudno le, ako že zdaj primanjkuje lesa na žagah, kaj bo šele v spomladi ali v poletju. — Letina je bila pri nas splošno slaba. Žito je vsled mokrote v poletju poleglo in zato ni moglo obroditi. Marsikateri niso dobili rži niti za seme. Le sadje je ponekod dobro obrodilo in smo tudi nekaj mošta naprešali. — Sedaj pa nas je sneg zapadel na 40 cm debelo in kakor vse kaže, bomo kar dobili saninec in s tem tudi stalno zimo ter vabimo vse smučarje, da pridejo k nam na smuko.

Blasnikova „Velika Pratika“ za leto 1938 je izšla in se razpošilja za ceno Din 5.— za vsak komad. Naročila na tiskarno J. Blasnika nasl., Ljubljana, Breg 10-12. Dobi se tudi v trgovinah in v upravi našega lista. To je najbolj priljubljeni in najbolj razširjeni slovenski ljudski koledar že od nekdanj. 69

Ferlach—Borovlje. Kakor smo že svojčas poročali, je bildne 16. majnika lanskega leta umorjen na Hrvaškem Martin Borovnik, ki je bil rodom iz Borovelj in bil od leta 1920 stalno v Zagrebu. Mudil se je na lovu in sedel zvečer z dvema tovarišema pri mizi, kar jih napadejo maskirani roparji ter zahtevajo orožje. Borovnik se je postavil v bran in bil pri tem na zverinski način ubit. Stvar se je odigrala na deželi, 70 km vzhodno od Zagreba. Vkljub strogi preiskavi zločincem niso prišli na sled in že je izgledalo, da jih ne bodo dobili. Zločinski napadi v tistem kraju so se ponavljali in pred nekaj tedni so prišli na sled veliki razbojniški tolpi, ki ima na vesti preko 20 zločinov, med temi več umorov. Pri tem so torej po več ko enem letu izsledili tudi razbojnice, ki so ubili Borovnika. Ko bi orožništvo ne dobilo pri njih puške, katera je bila ukradena Borovniku, bi zločinci kratkomalo vse utajili. Preiskava še ni končana, nekaj roparjev se potika še po gozdovih in se ne upa k hišam, toda zima jih bo že prignala. O sodnijski razpravi bomo poročali.

Bleiburg—Pliberk. Lepo si je, kakor je naš list že poročal, uredil hišo, podjetni kolarski mojster g. Ignacij Maček in je čakal na nevesto gdč. Stefko Seidenader, da se je v gospodinjski šoli v Svečini naučila vseh potrebnih znanosti za dobro gospodinjstvo in zakonski stan. Večkrat so mu misli uhajale tja doli na zeleno Štajersko, preden so minili dolgi meseci in se je nevesta vrnila. Potem

pa je č. g. župnik Ivan Hornböck v Mežici, ženinov boter, v četrtek 4. nov. 1937 poročil mladi par. V nedeljo zvečer prej so ženinu njegovi tovariši fantje za slovo iz fantovskega stanu zapeli nekaj pesmi. Ker je Nacej zelo družaben, jih je bil srčno vesel ter jih je povabil v svoj prijazen dom. Šele v pozni uri so se razkropili pod zvezdnato nebo. Bilo srečno!

Oberdörfel—Zgornja Vesca. Pri pd. Purovcu v Kovičah je dne 14. t. m. preminula Strugarjeva mama. Dolgo vrsto let ji je Bog določil za to zemeljsko življenje. Dosegla je starost 86 let. Dasi ji življenje ni bilo postlano z rožami in je morala v svojem dolgem življenju okusiti marsikaj grenkega, vendar je ostala blaga mati verna hči svojega Stvarnika. Ohranila je zmiraj živo vernost ter tudi zvestobo svojemu narodu. Saj je v časih strankarskih borb stala kljub vabam nasprotnikov vedno v naših vrstah. Ni bila premožna, a svoje značajnosti tudi v uboštvu ni prodala. Dala nam je s tem lep vzgled, kako je treba ohraniti v vseh okoliščinah to, v kar je bil človek rojen. Na njeni zadnji poti so jo spremljali številni pogrebci, med katerimi sta bila tudi župana občin Zgornja Vesca in Bilčovs. Pevski zbor izobr. društva „Bilke“ se je od rajne poslovil ob domu in grobu z lepimi žalostinkami. Naj v miru počiva!

Drobiž. Podričnik Albin iz Metlove je povabil nekega konjskega kupca iz beljaške okolice v bližnji gozd, češ da mu bo tam predal utihotapljenega konja. Kupec je prišel, izročil Podričniku kupno svoto, nakar je slednji s konjem izginil. Pozneje so dognali, da si je Podričnik konja izposodil od sosedu. Sedaj premišljuje o svoji premetenosti v ječi, kupca pa iščejo. — 30letna delavka Štefanija Memmer iz Bajtiš je skočila v tamošnje jezero in utonila. — Uveden bo najbrže davek na vžigalnike. — V 6 evropskih državah se je razširila pri živini čeljustna kuga (Maulseuche). Naš kmetijski minister je izdal potrebne protiukrepe. — 22letni Valentin Vrtič z Zilske Bistrice se je pri spravljaju hlovov težko poškodoval. — Italijanu Orfeo je nekdo v Volšperku izmaknil hranilno knjžico za 30.000 lir. Baje je tat nek Horvat z Ogrskega. — Posestnikov sin Pavl Krušic v Sodraževi pri Bilčovsu si je pri rezanju krme težko poškodoval roko.

NAŠA PROSVETA

Mariin Krpan.

Z Vrha je bil doma, močan in silen, da mu ni bilo para. Nekoč ga je pri tihotapljenju angleške soli srečal cesar Janez na cesti v Trst, Krpan je brž kobilico prijel in s tovorom vred prenesel v stran. Silni možak je bil cesarju menda všeč.

Nenadoma je prišel cesar v stisko, pojavil se je namreč na Dunaju strašen velikan Brdavs in grozil, da ugonobi državo in cesarja samega. V tej stiski se cesar spomni Krpana in ga pokliče na pomoč. Krpan pride na Dunaj. Cesar ga vodi v orožnico, a v Martinovih rokah se vse cesarsko orožje zdrobi. Sam si nato Krpan skuje orožje, podobno mesarici, za topor in kij pa poseka lipo na cesarskem vrtu. S tem se smrtno zameri cesarici. Nato izbira v cesarskem hlevu konja, a pri preizkušnji z lahkoto izvleče prvega in zadnjega za rep čez prag. Poslati morajo po Krpanovo kobilico na Vrh. Na dan sv. Erazma se končno srečata Krpan in Brdavs, z lahkoto položi Martin Brdavs na tla in mu odseka glavo. Cesarski Dunaj je otef. Vzradoščen mu cesar ponuja v dar hčerko Jerico, a užaljena cesaricamu jo odreče, minister Gregor pa, ki mu neokorni velikan nika- kor ni povšeči, se hoče z njim celo ponorčevati. Martin si izreče v plačilo pismo, da bo brez skrbi tovoril angleško sol po svetu, in še možno denarja, kar mu cesar kot prijatelju rad dovoli. — Krpan zadene kij in mesarico in to so bile njegove zadnje besede pred cesarjem: „Ko bi se spet oglašil kak Brdavs ali kak drugi, saj veste, kje se pravi na Vrh pri Sveti Trojici. Pozdravil bom pa že Vrhovščake in mater županjo. „Zdravi ostanite!“ — „Srečno hodi!“ pravi cesar, minister Gregor pa nič.

To je povest o Martinu Krpanu. Spisal jo je Fran Levstik, katerega petdesetletnico smrti obhajamo v letošnjem novembru. Levstik je velik slovenskega slovstva, ocenjevalec slovenske-

ga kulturnega, socialnega in političnega življenja v tretji četrti minulega stoletja. Diči ga neizmerna ljubezen do slovenske besede in slovenskega naroda. V Martinu Krpanu je Levstik pokazal slovensko zgodovino v desetletjih avstrijskega absolutizma in rastočih zunanjih težkoč monarhije.

Ko bi Levstik danes še živel, morda bi nadaljeval svojo povest, kako so Martina z Vrha pri Sveti Trojici drugič klicali na Dunaju na pomoč zoper še strašnejšega Brdavsca, a ga vnovič še bridkeje užalili. Gospoda ni mogla razumeti preprostega, silnega Martina.

Suetschach—Sveče. V nedeljo 5. decembra priredi „Kočna“ v Adamovi dvorani ob 7. uri zvečer Miklavžev večer s petjem, deklamacijami, igro „Pri gospodi“ in nastopom sv. Miklavža. Starši in otroci iskreno vabljeni! Odbor.

Glainach—Glinje. V nedeljo 5. dec. imamo ob 3. uri pop. pri Cingelcu igro „V Ljubljano jo dajmo“, nakar nastopi Miklavž, ki bo bogato delil malim in velikim.

GOSPODARSKI VESTNIK

Vzemi svinčnik in računaj!

Krmljenje je začetek kmetijskega gospodarstva — slabo krmljenje pa konec. To je zlata rečenica izkušenega gospodarja. Umen živinorejec ima vsaj približno v glavi, s koliko krme razpolaga do vigredne paše. Že v začetku jo razdeli tako, da izhaja s krmo do časa, ko je spet dovolj zelenja. Živini poklada primerno krmo, da hrani sladko seno za vigredna teleta, sočno krmo za mlekarice v marcu in aprilu, ostali živini poklada tudi kislega sena in slame, pač da mu živina v poznih zimskih in začetnih vigrednih mesecih ne trpi lakote. A delitev sama je premalo, treba je vsaj tedenske kontrole, če se njegovi ukazi tudi izvršujejo. Vse — klet, kašča in skedenj so pod stalnim gospodarstvom nadzorstvom, gospodar ima vedno pregled, kako se gospodarji in šteti z njegovim imetjem.

Še neprimerno bolj velja ekonomsko ravnanje z žitnim in ostalim pridelkom, namenjenim prehrani družine. Še vedno se najdejo družine, ki dobro žive tja do božiča in zime, nato pa se začne triin večmesečni post pri moki, zabeli, sadju, moštu in kar se še rabi v domačem gospodinjstvu. Umen gospodar bo šel gospodinji na roko pri razdelitvi pridelka in bo skupno z njo skrbel, da bo imela družina tudi še vigredi nekaj pod zobe in ji ne bo treba stradati. Pametni gospodinji možemo nadzorstvo nikakor ni nadležno in bo sama nato z še večjo skrbjo skušala pravilno in ekonomsko gospodinjiti.

Takole so nekje v Rožu nedavno pametovali: Kjer zmanjka pozimi moke in zabele v kuhinji in krme v hlevu, tam ni gospodarja pri hiši. To smo hoteli povedati tudi mi na svoj način. ko.

Polje v novembru. Za vigredno sajenje okopavin je treba gnojiti njive že v jeseni in lahko zemljo preorati globoko, težko pa bolj plitvo. Tudi nepogojenih njiv ne puščamo neizoranih. Zemlja v brazdah dobro premrzne in je prhkejša in rodovitnejša. Jesensko oranje spravi tudi plevel pod brazdo, da segnije. Da ne stoji voda po ozimnih setvah, jo odvajamo po jarkih, da čimprej odteče. Zima in zimski mraz sta dobrotnika dobro pripravljene zemlje, nepripravljene pa lahko škodujeta.

Jajčaricam posnetega mleka! Posebno v zimi primanjkuje kokošim beljakovinaste piče, ki je za jajčarice neobhodno potrebna. Tudi najboljša kokoš preneha nesti, če ji primanjkuje beljakovine. Strokovnjaki svetujejo, naj krmimo kokoši v zimi s posnetim mlekom. Osminko litra na dan in kokoš zadostuje, dobra je tudi ribja, mesna ali krvna moka. Važno je, da pokladamo mleko ali čisto sveže ali popolnoma skisano, mleko pa, ki ni ne sladko in ne kislo, je za kokoši pravcat strup. Gospodinje, poizkusite z odvišnim mlekom, ki ga boste dobro zamenjale za draga zimsko jajca.

Kako izbiramo peteline? Opažati je, da postajajo naše gospodinje v kokošjereji vedno bolj preudarne. Nekoč smo prepuščali dvonoži drobiž, ki

se podi na naših dvoriščih, njegovi usodi in smo se zanj brigali kvečjemu ob prodaji ali še pred kakim večjim praznikom. Moderna gospodinja polaga veliko važnost na petelina in ga izbira po kakovosti njegove matere. Petelini od dobrih jajčaric so dobri in zanesljivi. Izkušnja uči, da po njem podedujejo dobre lastnosti kokoši, ki se z njim družijo. Nakup dobrega petelina pa se izplača v jeseni, ko so cene nižje.

Z mravljami nad gosenice. Poročajo o gorskem kmetu, ki se je letošnjih gosenic otresel na prav originalen način. Bržkone se mu je zdelo predolgočasno, da bi pobiral gosenic in jajčeca ter jih sežigal. Šel je v gozd in v vrečo nabasal velikih mravelj ter jih potresel po svojem zelju. Med mravljami in gosenicami se je začela „krvava“ rihta, v enem dnevu je bilo zelje otrebljeno.

Seme sončnic je važno zdravilo. V čaju umiri kri, zobanje suhega semena je proti shuššanju. Rusinje rade zobljejo seme in imajo dolge lase, zajci dobijo po njih mehko dlako, kure svetlo perje. Olje iz sončnic je dobra zabela in mazilo proti opeklinam. Moka in sočne rože so bile v navadi za boljše pecivo. Indijanci še danes pečejo iz semen dober kruh.

Merjenje daljav s kolesom. Često pride gospodar pri merjenju znatnih dolžin v zadrego, ker nima pri roki pripravne mere. Kako si pomaga? Vzemi ali izposodi si kolo, kakoršnega rabijo kolesarji. Okoli obroča sprednjega kolesa priveži svetel trak, potisni kolo naprej, da je trak pri tleh in mesto zaznamuj, nato potisni kolo še toliko, da se trak v drugič dotakne zemlje. Izmeri sedaj dolžino, ki pove obseg kolesovega obroča. Nato lahko meriš poljubne dolžine in šteješ samo, kolikrat se kolo zavrti, število pa pomnožiš z dolžino kolesovega obroča.

Živinske cene. Živinski posredovalni urad kmetijske zbornice javlja za november sledeče cene: Zaklani voli 2.10—2.35 za kg, živi 1.10—1.20, zaklane telice 2.00—2.20, žive 1.00—1.05, zaklane krave 1.70—1.90, žive 0.85—0.90, zaklani biki 1.80 do 1.95, živi 0.85—1.00, zaklana teleta 1.70—1.80, živa 1.30—1.35, mesne svinje, zaklane 1.80—1.90, žive 1.30—1.35, prašiči 1.20—1.40, breje krave 0.90 do 1.00 S za kg. — **Cene na blagovnem trgu:** Pšenica (100 kg) 38—40, rž 28—30, ječmen 26—30, oves 25—27, ajda 24—26, koruza 25—26, grah (1 kg) 80—1.00, leča isto, suh fižol 40—60, krompir 10—12, sladko seno 7—8, kislo 4—4.50, slama 4 do 5.50, zelje 20—30, repa 20, sirovo maslo 2.80 do 4.20, prekajena slanina 3.20—5.20, sirova slanina 2.60—2.80, svinjska mast 2.80—3.00, jajca 17, kokoši 2.00—3.50, trda drva, kratka 4—5, mehka 3—4 S za k. m.

ZANIMIVOSTI

Japonci.

Japonci so mongolskega plemena, rumenkaste polti, črnih las, male postave. Hitreje se starajo kakor mi, vendar dožive visoko starost. Jetika in vodenica tirjata pri njih velike žrtve, česar bo v veliki meri kriva enostranska prehrana. Po značaju so mirni, zelo dobrosrčni, v boju zelo junaški, svojim vladarjem pokorni. Sv. Francišek Ksaverij piše o njih: Ta narod je radost moje duše! Svetniški pisatelj je pri tem nedvomno mislil na njihov brezprimerni mir in notranje ravnovesje. Ena izmed najbolj značilnih njihovih lastnosti pa je pomanjkanje smisla za nadnaravna, duševna in npravna vprašanja. Japonci so sila praktičen, zunanji narod, tuja jim je poezija in filozofija.

Narodnost je Japoncem vse. Strastni narodnjaki so. Vedno spet se dogajajo slučajji, ki izpričujejo japonski narodni idealizem. Ko je mornariški minister iskal vojakov za podmorske torpede, katerim lahko človek določa poljubno smer, pri tem pa žrtvuje svoje življenje, se je javilo za smrtni posel več sto Japoncev. Japonska vojska je napolnjena požrtvovalnosti za domovino, celo velekapital in težka industrija, urejena po evropskem vzorcu, radevolje doprinašata velike žrtve za svojo državo. — Japonke slovijo po svojem prikupnem vedenju, plahe in ljubeznjive očarajo vsakega Evropejca. Najprikupnejši pa so japonski otroci, katere mora vsled njihove izredne ljubez-

njivosti ljubiti vsak. Japonska je pravi raj za dojenčke. Dobrosrčna, snažna, umetniška Japonska takoj navduši tujca in odbija šele, če tujec po daljšem bivanju opazi japonsko plitvost in duhovno praznino. Nasprotno je pri Kitajcih prvi utis običajno slab, celo neprijeten in šele pri temeljitem poznanju kitajske duše se porodi odkrito in trajno občudovanje naroda, ki je med najduhovitejšimi na svetu.

Kako pišejo Kitajci. Kitajska pisava je prava umetnina. Besede so izražene s slikami, vsaka beseda ima domala svoj znak. Pred davnimi tisočletji so bržkone uporabljali vozle na vrvicah, pozneje zarezavali znake v kosti, končno pa pričeli znake slikati s čopiči. Sonce so naprimer nekoč označili s krogom in piko v sredi, danes je kvadrat s črtico. Usta označijo s kvadratom, kvadrat z dvema črticama pomeni jezik. Vseh znakov je približno 2500, ostale besede pišejo z majhnimi dodatki in sestavljanjem znakov. Pisava se tekom dveh ali treh tisočletij ni mnogo spremenila. V toku modernizacije se je pojavil med njimi predlog, da bi svojo starodavno pisavo zavrgli in sprejeli latinico. Predlog pa se ni mogel udomačiti, presilno je kitajsko spoštovanje častljivo stare pisave.

Družina Taaffe se izseli v prvotno domovino Irsko. Starejši naših bralcev se bodo še spominjali grofa Taaffeja, ki je koncem minulega stoletja vodil krmilo stare monarhije. Bil je sovrstnik cesarja Franca Jožefa in njegov ožji prijatelj. Njemu je cesar izročil listine, ki podrobno opisujejo smrt prestolonaslednika Rudolfa in baronice Večere. Taaffejev grad se nahaja na Češkem, družina je živela doslej tam. Mladi grof se je poročil nedavno z neko Irko in se namerava sedaj preseliti z vso svojo družino na Irsko, odkoder so Taaffeji v 18. stoletju izšli.

Kače so navalile na mesto Kimberley v Afriki. Neznosna suša je vzbudila tisoče kač, ki so iskajoč hrane poplavile mesto. Takoj so zaprli vse šole, za vsako ubito kačo je oblast razpisala nagrado in poslala nad strupene plazilce še svojo policijo, da jih uniči in prežene. Ko je nastopilo težko pričakovano deževje, so kače izginile same.

Z rdečo lučjo nad muhe. Danska kmetijska zbornica je nedavno razposlala kmetom navodila, kakšna razsvetljava je po hlevih najkoristnejša. Zbornica priporoča, naj uvedejo v hlevih rdeče pobarvane žarnice, in navaja, da vpliva rdeča svetloba uspavajoče na muhe in na ta način preskrbi živini potrebnega počitka. Doslej so danski kmetje uporabljali modro pobarvane žarnice. Bržkone so jih muhe pogruntale in treba je sedaj rdečih žarnic.

Za 5 S na mesec dobavlja **posnemalnike** 54
Jos. PELZ, Wien XV., Mariahilferstr. 164
Ceniki zastonj Zastopniki se iščejo

Zimski ostanki

meter 70 grošev.

Barhente za perilo in obleke, flanele, nitkasto blago, modre, črne, rdeče in modne tiske, posteljino v vseh barvah, šifone, Oxforde, klot-molino, Jacobrisače, ševijote, zimске dirndle razpošiljamo po povzetju.

Naročite za Božič po želji

30 metrov za S 21.—

R. & Josefina WEISS,
Wien, IX. Bezirk, Porzellangasse 14

Pol kg lepih ostankov za krpanje S 1.—

Čevlji, stari, popravljene, vseh velikosti S 3.50 in S 2.50.

Čevlji, isti z novimi podplati S 6.— in S 4.50.

Čevlji s podplati prve vrste S 9.— in S 7.50.

Dežni plašči, nepromočljivi, rabljeni S 6.—

Zimski plašči, pristna volna, rabljeni, temno-modri S 24.— in S 20.—

Ako ne ugaja, denar nazaj.

Od S 20.— poštne prosto! Ceniki zastonj.